

טור' גוטסמן מרדכי
3173

בן אסתר ושמואל

נולד ב- כ' בסיוון תר"ץ 16.6.1930

התגייס לצה"ל בשנת 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- ט' בתמוז תש"ח 16.7.1948

בקרב בסג'רת.

גוטסמן מרדכי,

בן שמואל ואסתר. נולד ביום כ' בסיוון תר"ץ, 16.6.1930 בעיר פדלשוביץ בצ'כיה. עד גיל 14 חי עם הוריו בצ'כיה, למד בבית ספר כללי וקיבל ב"חדר" חינוך יהודי מסורתי.

בשנת 1944 הוגלה על ידי הנאצים עם המשפחה הגדולה (הורים ושמונה ילדים) לגטו.

מכאן הובלו למחנה ריכוז ובו הפרידו את ההורים מבניהם בלא שיראום שוב לעולם. כמה שבועות עברו עליו במחנה האימים של אושוויץ ומכאן הובל לחפירת ביצורים בחזית הרוסים. בדרך העינויים שלו עבר את אבנוזה, מאוטהאוזן, פלדפינג, דאכאו. אחרי השחרור חזר לביתו מתוך תיקווה למצוא מישהו מהמשפחה, אך לאכזבתו לא מצא איש. בהגיעו לארץ נודע לו על אחותו שנשארה בחיים וקיווה להיפגש עמה בארץ-ישראל, אך לא זכה לכך.

בשהותו באיטליה הצטרף לחברת-נוער ציונית בפלורנץ. כאשר נודמנה אפשרות של עליה בדרך ההעפלה, הקדים את קבוצתו והגיע לארץ באונייה "קדמה", אשר ממנה ירד ישר למחנה העצורים של עתלית. לאחר שני חדשי שהותו בעתלית שוחרר והצטרף לחברת-הנוער של קיבוץ אלונים. בהתאם עם חינוכו הדתי החליט להצטרף למוסד החקלאי-דתי "נה-עמיאל" שבשדה יעקב, שעל יד אלונים. אהב עבודה וחלם על עבודת אדמה.

עם פרוץ מלחמת השחרור התגייס מיד בחיפה. מאחר שהיה מאומן זה מכבר נשלח מיד להגנת יבנאל. אחר כך פעל בטירה שליד חיפה, וקיבוץ גשר היה ברגעים הקשים ביותר של הגנתו מפני הפולש. הצטרף לגדוד "ברק". ראשית פעולותיו עם גדוד זה באזורי הגליל התחתון, עד אשר הגיעו ימי הגנת סג'רה, הם יי הקרבות המרים ביותר של הגדוד.

ב-12.7.1948 נפצע בקרבות על סג'רה, נפגע בריאותו ובבטנו. הועבר לבית החולים בעפולה וביום ט' בתמוז תש"ח, 16.7.1948, מת מפצעיו ונקבר בבית הקברות בשדה-יעקב.

ביום ז' בתשרי תשי"ח, 2.10.1957, הועבר למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בחיפה.

"יהי זכרו ברוך"

גולני שלי

"חטיבת הגליל והעמקים"

לימים הועברה נפת תל-חי (וגדה "אלוף") לאחריה חטיבת "יפתח" ו"עודד" שפעלו בגליל העליון המזרחי, ובחטיבת גולני הוקם גדוד חי"ר נוסף, גדוד "גורף", שאחרי-כך התאחד והתמוזג עם גדוד "דרור", ובמקומם הוקם גדוד הפשיטה הממוכן.

במשך עשרה חודשים ארוכים, מתורף תש"ח (פברואר 1948) ועד סתיו תש"ט (נובמבר 1948), כונתה חטיבת גולני, "חטיבת הגליל והעמקים" – עד שירדה לנגב בתום הקרבות בחזית הצפון. ואכן היתה חטיבת גולני כפי שכתב עליה לימים רבי-אלוף יגאל ידין (בהקדמה לספר "אילן ושלח" – דרך הקרבות של חטיבת גולני במלחמת העצמאות): "אחת הדוגמאות המאלפות ביותר לתהליך הקמת צבא הגנה לישראל... דוגמה נאה ומאלפת ליצירת הכוח הצבאי, למקור שאיבתו: אהבת הארץ, הקשר לאדמה ורוח החלוציות העקשנית המציינת את יישובינו החקלאיים למן ראשוני המתישבים בגליל ועד לאחרון הקיבוצים בעמק..."

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של חטיבת גולני במלחמת העצמאות היה מגוון ורבי-פנים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותם הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי-אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשי לחימה ארוכים בני עיר רבים ואף עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבת גולני בחורות רבות, אשר שירתו בכל היחידות בתפקידים שונים, ודבות מהן פעלו כקשריות או חובשות קרביות. כבר במלחמת העצמאות היתה חטיבת גולני כור היתוך לילידי הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבוא שכתב נחום גולן לספר "אילן ושלח" נאמד: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמישורי העמקים, ובמרחבי הנגב הדחבנו אופקים – התבגרנו. החתיישובות בעמקים ובגליל היא שנתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיוחד, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן היתה החטיבה כפרית ונאמנה לערכים שיוקה בגושי התיישבות אלו. ציינו אותה תכונותיו של עובד-האדמה ויושבי-הכפר: עקשנות, צמידות

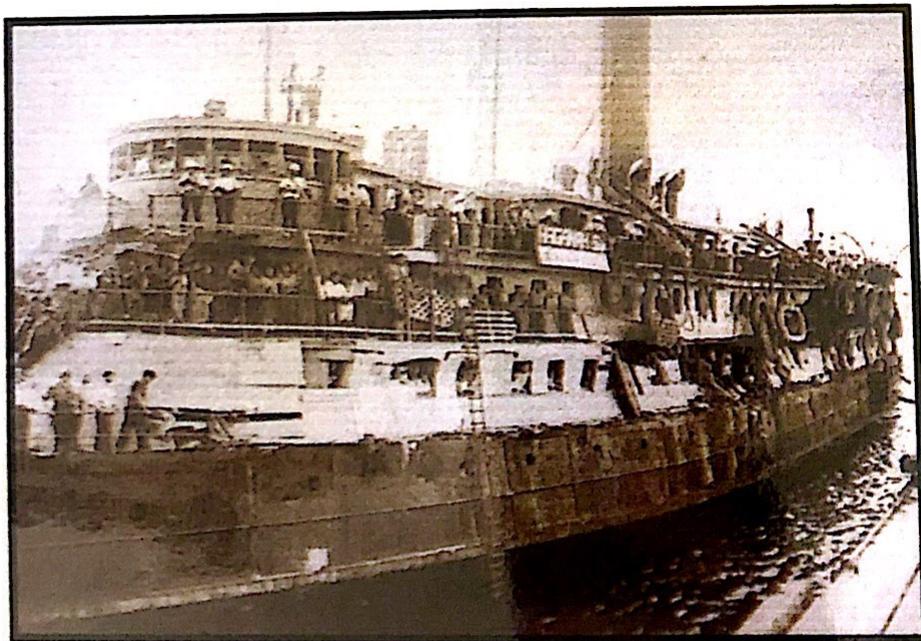
מפת נמלי ההעפלה

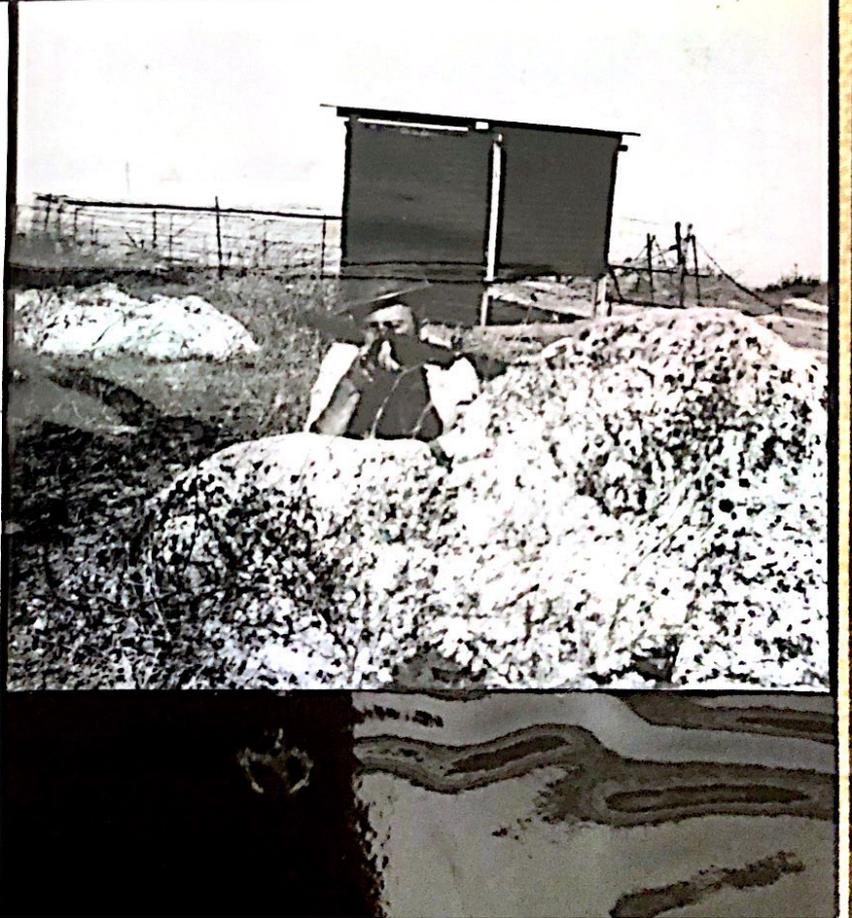
ילדים שניצלו מהשואה מגיעים למחנה עתלית

עלה לא"י באוניית המעפילים "קדמה" מאיטליה

במדכני בעת שרותו הצבאי

הקרב בו נהרג מרדכי

12.7.1948 :

ביום זה קיחה פפי הנראה, ואויב להגיע לידי המרעה בחזית זו. בשעות-הבוקר חזר האויב ובדרך "הרגילה" הסתער על המשלם המערבי. הסורה הראשונה עלתה על שדה-מוקשים ונפלה. הבאים אחריה המשיכו בהסתערות. ניתן להם סיוע כבד בתותחי 75 מ"מ, שירו פגזי שרפנל (מקודם ירוג ברגיל, פגזים המתפוצצים - עם-הפגיעה). מחלקת "תקומגדו", שהוכנה מראש לקראת הסתערות ערבית כזאת, הצליחה להגיע לאגף האויב והסתערה עליו בקרב פנים-אלי-פנים. האויב סבל אבידות, ושרידיו נסו.

על קו-הרמסים, המשתרע מעין-מהל-ג'בל-סין-גבעת-הקרן-הקימת, ועד סג'רה, נראו אותה שעה ריכוזים גדולים של ערבים - פפי הנראה כפריים - שרוכזו לקראת נסיון הפריצה לסג'רה, הם היו 300 איש לערך. נראה היה, שבעזרתם התכוון האויב לנתק את סג'רה מצד דרום ולפתרה. כדי למנוע את ניתוק הכביש, תפסה אז פלוגה, שצורפה מאנשי השירותים של הגדוד, את מטעיהויתים אשר בקרבת בית-יקשת, וכן את מטעיהויתים שמדרום לסג'רה. הערבים צלפו עליהם מן הגבעות ואף הפגינו אותם ואת תמכונית שהסיעה אותם. ריכוזי הערבים שעל הגבעות מערבה לכביש תבור-סג'רה התקדמו במקצת, אך לא ירדו מן הגבעות אל הכביש גוכה הפלוגה שנערכה שם; אכן, בבית-יקשת הוצבו מכונות-יריה, כדי למנוע את הערבים מלרדת מן הגבעות. חלק מנסיון-התנופה הערבי ביום ההוא היתה גם תנועת משוריינים - על כביש מצפון, ובשבילים המובילים מטורען אל השטח מערבה מסג'רה. מחמת עיכובים באספקת פגזים נשללה מכווחתינו במהלך הפעולות של היום ההוא תנופת-הפגיעה המלאה. סמוך לשעה 17.45 ניסיה עיפות במתנת האויב. החזית נשתתקה. ריכוזי הערבים שעל הגבעות נואשו. פפי הנראה, מתקתם להשיג את ההכרעה באופו יום, ונראו חוזרים לעין-מהל, בסדר מסויים, בקבוצות של 8-10, בשורה עורפית. בשעה 19.00 הגיעו לכווחתינו כלי-נשק ארטילריים ראשונים והחלו ב"ניקוי" הגבעות דרומית-מערבית לסג'רה מכווחות האויב. תוצאות פעולתם לא איחרו לבוא. נכוונתם של הערבים שבגבעות, להגיע ולהתקדם - פחתה וכן בטלה כל נטיה מצדם להתכנס בריכוחים. לעת הזאת נתעופו אנשי הגדוד והנספחים אליהם עיפות מרובה ביותר (בעצם, לא עצמו עין 78 שעות רצופות). רבים, שמחמת העיפות חדלו להיזהר, נפצעו ע"י צלפים.

מוצב המטה בסג'רה

הגנת סג'רה

ביום שישי 11/6/1948 בשעה 09:15 נתגלתה תנועת מכוניות רבות
הבאות מצב עילבון ומצד נצרת. מאות ערבים ירדו מהמכוניות
ונעו לכיוון גבעת סג'רה הצפונית.

הזעקתי את כל הכוחות הרזרביים אל החווה. בשעה תשע וחצי
יצאה מחלקה מתוגברת ("כרמלי") לתפוס את משלט מס' 3 הוא
גבעת טורען. שם פגשה את האויב. כעבור דקות מספר תפס
האויב את המשלט מחדש בכוח מוגבר את משלט מספר 4.
משלט מספר 5 שהוחזק ע"י מחלקת חי"ש נפתה, הודיעה על אויב
הנמצא 500 מ' ממערב לו. מיד נשלחה למשלט זה מרגמה רזרבית
בת "2".

הלחץ על המשלטים הלך וגבר המחלקה השנייה הייתה במשלט
מספר 2 וניסתה לחסום ממנו באש את תנועת האויב על הכביש.
אבדותיה של מחלקה זו רבו מרגע לרגע.

שתי כיתות מאנשי "ברק" נשלחו לעזרתן, אלא שלא יכלו
להתקרב למשלט המשטרה מחמת אש האויב והחלו לסגת
בחזרה.

משראו זאת אנשי המשלט החלו לסגת גם הם, וכתוצאה מכך
נפגעו אנשים נוספים מהם.

המחלקה שהחזיקה במשלט מספר 4 נלחצה ע"י האויב שעלה
ממזרח וע"י כוח שתקפם ממערבם. החלה החלה לסגת, לא ניתן
היה לרכז את הנסוגים: ארעו בתוכם מקרי הלם רבים, ורוח
האנשים ירדה כמעט לחלוטין. בשעה מאוחרת יותר נעזב גם
המשלט המערבי- משלט מספר 6 והאויב החל להסתנן אל בין
בתי סג'רה הערבית. פנוי הפצועים מן המושבה נעשה בעזרת
משוריינים שפרצו את דרכם משער המושבה, כשהם נצלפים
באש בשריוני האויב הניתכת עליהם מסיריאת-אל-עג'ל.

בדרכם חזרה הביאו המשוריינים תגבורת קטנה באשים וכן כלי
נשק מעטים. שתי כיתות מרזרבת "דרור" שנמצאה במושבה,
הוצבו בין המשלט הצפוני-משלט מספר אחד ובין החווה כדי
לסתום פרצה שבמערך הצפוני. חלה הפוגה קלה בהפגזות האויב
משעה שיחידותיו הרגליות, תפסו את המשלטים הנטושים,

ולאחריה החל האויב לטווח שוב את מרגמותיו ותותחיו ולהרעיש את המושבה ובייחוד את החווה. אותרו עמדות מרגמות האויב מאחורי המדרון הצפוני של גבעת טורען ומיד כוונה לשם אש מרגמות ממכונות ירייה- פעולה ששיתקה לזמן מה את הפגזות מרגמותיו של האויב. מאותה שעה פסקה פעילות כוחות הרגלים של האויב, על אף נסיגתם של כוחותינו. המשלטים הוחזקו בכוחות דלילים למדי. תגבורת נוספת לא הגיעה- ואת האנשים, שנסוגו אל המושבה פנימה, אי אפשר היה לרכז לכן אנשי המוצבים אורגנו להגנה היקפית. לאחר מכן פתחנו בהרעשת מרגמות על משלטי-האויב, ואחריה יצא פטרול לסייר את שטח ההפקר הצפוני ומצא שם את משלטי האויב הריקים.

שעות הבוקר הראשונות של השבת, 12/6/1948, היו שקטות. סברנו שהאויב החליט לכבד את הפקודה להפסקת האש: אלא שבשעה 10:00 תפס האויב שוב את גבעת טורען. בשעה 14:15 פתח האויב בהרעשה מרגמה קלה. עמדת המרגמה אותרה, ואש מכ"י שלנו ומספר פגזי "3" שתקוה. יום ראשון 13/6/1948, לא נורו כל יריות. אנשי האויב נעו על המשלטים בגלוי. ה"הפוגה" נשתררה למעשה.

נכתב ע"י מפקד הפעולה בסג'רה.

מכתבים שנכתבו למרדכי אחרי מותו

1985. 8. 6

וחותיו של מרדכי גולסטן שלי הייתה אהובה ה' 28. 8. 83.
דק משפחה מעיר מונקלי' שבגליל המזרחית (בעיר
צ'רמולובקה).
את עצמותיו של מרדכי גולסטן העבירו משפ' יצקה לבית
קברות צבאי בח'פה
ה' 6 לאוקטובר 1985 ב'קרו באול'אן אחותו אקראן דבורה
עם בנה פליפ, כלה אנס ונכדיה צרור ורון

למרדכי

אחתי וחביבי הקרבתם נפשכם למען אומותינו
הנצחית, אתם מאזנה שבתנו לנו את התשתית -
עביתחון שלווה ועוצמתה -
כה בחגיגתנו האתגורית.

יהי לכפרם הכוון של אולם שנבאלו
בעת שמירה והגנה על הגבולות,
והקווה אני שעל יפיו עזרי.

צרור, נכפ אמותק.

9220093 ס"ז

מרכיב

יחד הנהיגו מיליונים רבים גאונים וישרים (ואם ציטוט)
 וצדקנים אלה, קצתם היו חסידים ורובם אישיותם נשענה על (א.א.א.)
 ולקח אלהי ישראל יתעורר. הנה אלהי ישראל בראשית
 אמונתו - גמולו יצאנו יום - ואלו (א.א.א.) ואת כבוד אלהי
 (א.א.א.)
 יאק בולנו צאבנין את ביתם ו: מקורם: לילולא
 סתיו ובליל יחד נצטוו לאלו צדק וצדקם מ: אמונת
 אהו ואלו בליל יחד נצטוו וצדקם.
 א סעק אצאבנין באין, יתקן וצדקם אואדק לזכר

זכור וסמך אים
 צינול ואלים סוכה

23.8.93

ברכה לאחותו שברוסיה

הן אפשר כי חדרך העצוב
מחכה בחיוורון קירותיו,
וקורא הוא לשנינו לשוב
מקרבות, מדרכים ומסתיו

הן אפשר, כי פתאום נפגש
במשלט, או בדרך עפר
הן אפשר, בין עשן ובין אש
גם לחלום שהכל כבר נגמר

יְזַכֵּר

יְזַכֵּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בַּמָּאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בַּדֶּרֶךְ
וְאֵת חֵילֵי צְבָא-הַגָּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יְזַכֵּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים וְחֻמְדַּת הַגְּבוּרָה
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בַּמַּעֲרָכוֹת הַכְּבִידוֹת.

יְהִיו גְּבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצַחֵן
הַנְּאֻמִּים וְהָאֻמִּיצִים
חֲתוּמִים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

